

Matična i područna osnovna škola: nastava u redovitim i kombiniranim razrednim odjelima

---

Komes, Nives

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:356996>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

Nives Komes

**MATIČNA I PODRUČNA OSNOVNA ŠKOLA:
NASTAVA U REDOVITIM I KOMBINIRANIM RAZREDNIM
ODJELIMA**

Diplomski rad

Čakovec, srpanj, 2023.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA UČITELJSKE STUDIJE**

Nives Komes

**MATIČNA I PODRUČNA OSNOVNA ŠKOLA:
NASTAVA U REDOVITIM I KOMBINIRANIM RAZREDNIM
ODJELIMA**

Diplomski rad

Mentor rada:

Izv. prof. dr. sc. Tomislav Topolovčan

Čakovec, srpanj, 2023.

SADRŽAJ

Uvod.....	1
1. Osnovna škola	2
1.1. Svrha, zadaće, ciljevi i načela školskih ustanova	2
1.2. Uloga učitelja i učenika u odgojno–obrazovnom procesu	4
2. Kurikulum	4
2.1. Školski kurikulum.....	5
2.2. Nastavni kurikulum.....	5
2.2.1. Nastavni plan i program	6
3. Matična škola	6
3.1. Organizacija nastave u matičnoj školi	6
3.2. Formiranje redovitih razrednih odjela.....	6
4. Područna škola	7
4.1. Organizacija nastave u područnoj školi.....	7
4.2. Formiranje kombiniranih razrednih odjela.....	8
4.3. Organizacija nastave u kombiniranim razrednim odjelima	10
4.4. Uloga učitelja u kombiniranom razrednom odjelu.....	11
4.5. Posebnosti planiranja nastavnog procesa u kombiniranom razrednom odjelu	11
5. Prednosti i nedostaci rada u redovitim i kombiniranim razrednim odjelima	12
6. Metodologija istraživanja	14
6.1. Cilj istraživanja	14
6.2. Sudionici istraživanja	15
6.2.1. Sudionica 1.....	15
6.2.2. Sudionica 2.....	15
7. Rezultati i rasprava.....	15
7.1. O školama	15

7.1.1. Povijest i osnivanje	15
7.1.2 Matična škola Izidora Poljaka Višnjica danas	17
7.1.3. Područna škola Julijane E. Drašković Cvetlin	17
7.1.4. Teritorijalno – administrativna pripadnost	18
7.2. Istraživačka pitanja i problemi istraživanja	18
7.3. Rasprava	24
8. Zaključak	26
9. Literatura	27
10. Prilozi	30
11. Životopis.....	31
12. Izjava o izvornosti diplomskog rada	32

Sažetak

Iz godine u godinu sve je manji broj djece u školskim klupama. Taj problem sa sobom povlači činjenicu kako sve veći broj djece svoje primarno obrazovanje započinje u kombiniranim razrednim odjeljenjima koja su zastupljena u područnim školama koje se nalaze u manjim seoskim sredinama, otocima i planinskim prostorima. Takva razredna odjeljenja mogu biti kombinirana na različite načine. Kombiniraju se najmanje dva, a najviše četiri razredna odjeljenja zajedno. Provođenje odgojno-obrazovnog procesa u kombiniranom razrednom odjeljenju puno je složenije i zahtjevnije u odnosu na provođenje istog u redovitom razrednom odjeljenju koja se nalaze u matičnim školama. Svako od njih ima svoje prednosti i nedostatke. Jedan od najjednostavnijih primjera prednosti koje kombinirano razredno odjeljenje nosi je međusobna suradnja između učenika te njihova samostalnost. Učenici rade na području međusobnog pomaganja zbog uvjeta i načina provođenja samog nastavnog procesa, a samostalnost je jedan od faktora koji je za rad u kombiniranom razrednom odjeljenju neizostavan. Kao nedostatak, koji gotovo svako kombinirano razredno odjeljenje ima, je teže postizanje koncentracije učenicima kojima je za rad potreban mir te češća prilagodba i promjena metoda rada koje su već unaprijed isplanirane. Ovaj rad temelji se na uočavanju razlika u izvođenju nastavnog odgojno-obrazovnog procesa u redovitim i kombiniranim razrednim odjelima, te kako razlike utječu na obrazovanje učenika. Rezultati su prikupljeni metodom kvalitativnog istraživanja u obliku polustrukturiranog intervjua provedenog na dvoje ispitanika. Rezultati intervjuiranja prikazuju stavove ispitanika koji rade u primarnom obrazovanju matične Osnovne škole Izidora Poljaka Višnjica, te njezinog područnog odjela Julijane E. Drašković Cvetlin.

Ključne riječi: kombinirana razredna odjeljenja, redovita razredna odjeljenja,

odgojno-obrazovni proces, matična škola, područna škola

Summary

Central and district elementary school: teaching in regular and combined classes

From year to year, number of children in classrooms is decreasing. That problem draws the fact that increasing number of children start their primary education in combined classrooms which are represented in district schools who are located in smaller rural areas, islands and mountainous areas. Such classes can be combined on different ways. At least two but maximum four classes are combined together. It is more complicated and harder to pursue educational process in comparison to educational process in regular classes in central schools. Each of it has its advantages and disadvantages. One of the simplest advantages of a combined class has is mutual cooperation between students and their independence. Students work in the field of mutual help due to the conditions and methods of educational process, and independence is one of the essential factors which is needed for in combined classroom. As a disadvantage, which almost every combined classroom has, it is harder to achieve concentration of students who need peace for work and also frequent adaptations and changes of methods of work which are planned in advance. This thesis is based on observation on differences in the execution of educational process of students in combined and regular classes, and how those differences affect the education of students. Results are collected with the help of qualitative research in the form of a semi-structured interview conducted on two subjects. Results of the interview show the views of respondents who work in primary education of central elementary school Izidora Poljaka Višnjica and its district school Julijane E. Drašković Cvetlin.

Key words: combined classrooms, regular classrooms, educational process, central school,
district school

Uvod

Tema ovog diplomskog rada jest matična i područna osnovna škola s naglaskom na provođenje nastave u redovitim i kombiniranim razrednim odjeljenjima unutar njih.

Sustav primarnog obrazovanja mijenja se iz godine u godinu. Unutar njega nalazi se niz čimbenika od kojih je on sastavljen, a jedan od najvažnijih su, naravno, djeca. Bez njih cijeli odgojno-obrazovni sustav imao bi sasvim drugačiju sliku u pogledu napredovanja, ali i samog funkcioniranja. Međutim, upravo su djeca najočitiiji čimbenik koji je doživio svoju najveću oscilaciju u pogledu broja učenika u razrednim odjelima. „Iz godine u godinu broj se kombiniranih odjela povećava, a time i šanse da mlade učiteljice i učitelji za prvo radno mjesto dobiju upravo rad u njima“ (Lucić i Matijević, 2004, str. 7)

Svaka matična škola, većinom, ima i svoje područno odjeljenje. Rad u matičnoj školi daleko je lakši i jednostavniji gledamo li samu organizaciju odgojno-obrazovnog procesa, pripremu za rad u odgojno – obrazovnom procesu ili sam broj učenika u razredu. Pretpostavlja se da će u idućim godinama na našim prostorima postojati sve više škola u kojima će se nastava održavati u kombiniranim razrednim odjeljenjima (Lučić, Matijević, 2004). To je samo jedan od brojnih izazova koji se krije u sustavu obrazovanja, a s kojima će se velika većina učiteljica i učitelja gotovo sigurno susresti za vrijeme svojeg radnog iskustva. Međutim, „kombinirani odjeli nisu nikakvo „nužno zlo“ već, jednako kao i tzv. podijeljeni odjeli, mjesto gdje se treba omogućiti sretno i veselo proživljavanje djetinjstva i prvih godina obveznog školovanja“ (Lučić, Matijević, 2004).

U ovome će radu biti riječi o školi kao odgojno – obrazovnoj ustanovi, organizaciji rada te formiranju razrednih odjela u matičnoj i područnoj školi s naglaskom na ulogu učitelja u kombiniranom razrednom odjelu i provođenju nastave unutar njega, prednostima i nedostacima rada u njoj te o utjecaju broja učenika na njihovo primarno obrazovanje.

Cilj ovog diplomskog rada jest istraživanje koje se provodi na osnovi intervjua koncipiranog istraživačkim pitanjima u svrhu ispitivanja stavova učitelja primarnog obrazovanja o radu u redovitim i kombiniranim razrednim odjelima.

1. Osnovna škola

„Školske ustanove su javne ustanove koje obavljaju djelatnosti odgoja i obrazovanja, a to su: osnovne škole, srednje škole, učenički domovi i druge javne ustanove“ (Sekulić Erić, 2022, str. 65).

„Osnovna škola predstavlja obveznu razinu odgoja i obrazovanja, kojoj je funkcija osiguravanje stjecanja širokoga općeg odgoja i obrazovanja. S općim odgojem i obrazovanjem učenici dobivaju temeljna znanja potrebna čovjeku za život, otvara im se mogućnosti daljnjega školovanja, postiže se jednakost odgojno-obrazovnih mogućnosti, a s obvezom polaznja osnovne škole sprječava se njihovo odgojno-obrazovno diskriminiranje i društveno marginaliziranje“ (Nastavni plan i program za osnovnu školu, 2006, str. 2).

„Svrha osnovnog školstva je stjecanje znanja, razvoj sposobnosti i vještina, usvajanje vrijednosti, razvijanje radnih navika te razvoj kritičkog razmišljanja kod djeteta“ (Sekulić Erić, 2022, str. 114).

1.1. Svrha, zadaće, ciljevi i načela školskih ustanova

Prema Zakonu o odgoju i obrazovanju „djelatnost osnovnog obrazovanja u osnovnoj školi obuhvaća opće obrazovanje te druge oblike obrazovanja djece i mladih“ (Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, 2020).

Primarni cilj samog odgojno-obrazovnog procesa je, naravno, stjecanje neke količine novog znanja. Međutim, uz to važno je i stjecanje određenih sposobnosti i vještina kao i usvajanja vrijednosti koje će kasnije učeniku olakšati uključenje u svijet odraslih, odnosno svijet rada i cjeloživotnog učenja. Cijeli sklop odgojno-obrazovnog procesa učenicima treba osigurati tri vrste potreba, a to su: biološke, socijalne i samoaktualizirajuće (Lučić i Matijević, 2004).

„Ciljevi odgoja i obrazovanja u školskim ustanovama su:

- 1) Osigurati sustavan način poučavanja učenika, poticati i unapređivati njihov intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni i duhovni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima
- 2) Razvijati učenicima svijet o nacionalnoj pripadnosti, očuvanju povijesno – kulturne baštine i nacionalnog identiteta
- 3) Odgajati i obrazovati učenike u skladu s općim kulturnim i civilizacijskim vrijednostima, ljudskim pravima i pravima djece, osposobiti ih za življenje u

multikulturalnom svijetu, za poštivanje različitosti i toleranciju te za aktivno i odgovorno sudjelovanje u demokratskom razvoju društva

- 4) Osigurati učenicima stjecanje temeljnih (općeobrazovnih) i stručnih kompetencija, osposobiti ih za život i rad u promjenjivom društveno – kulturnom kontekstu prema zahtjevima tržišnog gospodarstva, suvremenih informacijsko – komunikacijskih tehnologija i znanstvenih spoznaja i postignuća
- 5) Osposobiti učenike za cjeloživotno učenje“
(Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, 2020)

„Načela obrazovanja na razini osnovnog i srednjeg obrazovanja su:

- 1) Osnovno školovanje je obvezno za sve učenike u Republici Hrvatskoj
- 2) Odgoj i obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi temelji se na jednakosti obrazovnih šansi za sve učenike prema njihovim sposobnostima
- 3) Odgoj i obrazovanje u školskoj ustanovi temelji se na visokoj kvaliteti obrazovanja i usavršavanja svih neposrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti – učitelja, nastavnika, stručnih suradnika, ravnatelja te ostalih radnika
- 4) Rad u školskoj ustanovi temelji se na vrednovanju svih sastavnica odgojno-obrazovnog i školskog rada i samovrednovanju neposrednih i posrednih nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti u školi, radi postizanja najkvalitetnijeg nacionalnog obrazovnog i pedagoškog standarda
- 5) Odgojno-obrazovna djelatnost u školskoj ustanovi temelji se na autonomiji planiranja i organizacije te slobodi pedagoškog i metodičkog rada prema smjernicama hrvatskog nacionalnoga obrazovnog standarda, a u skladu s nacionalnim kurikulumom, nastavnim planovima i programima i državnim pedagoškim standardima
- 6) Stjecanje osnovnog obrazovanja temelj je za vertikalnu i horizontalnu prohodnost u sustavu odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj
- 7) Obrazovanje u školskoj ustanovi temelji se na decentralizaciji u smislu povećanja ovlaštenja i odgovornosti na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini
- 8) Odgojno-obrazovna djelatnost u školskoj ustanovi temelji se na partnerstvu svih odgojno-obrazovnih čimbenika na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini“
(Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, 2020).

1.2. Uloga učitelja i učenika u odgojno–obrazovnom procesu

„Nastava je dinamičan proces koji podrazumijeva zajednički rad učenika i nastavnika. Oni se pripremaju i planiraju zajedničke aktivnosti, zatim aktivno sudjeluju u ostvarivanju planiranih aktivnosti te na kraju zajednički procjenjuju kvalitetu tih aktivnosti i krajnjih ishoda (postignuća)“ (Matijević i Radovanović, 2011, str. 29).

„Učitelj – stručno osposobljena osoba za poučavanje, odgoj i obrazovanje učenika u odgojno-obrazovnoj ustanovi“ (Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja škola, 2008). Učitelj u odgojno–obrazovnom procesu, prije svega, izvodi nastavu ali tu su i brojni drugi oblici neposrednog odgojno – obrazovnog rada. Svaki učitelj sudjeluje u redovnoj i izbornoj nastavi, planira dodatni i dopunski rad te izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, kao i organizaciju i planiranje rada s učenicima kojima je potreban poseban odgojno – obrazovni program (Sekulić Erić, 2019).

Uz učitelja, Bognar i Matijević (2005) važnu ulogu daju i učeniku kao sudioniku odgojno – obrazovnog procesa koji se razvija putem sustava odgoja i obrazovanja. Međutim, uz učenika nikako ne smijemo zaobići i roditelje. Svaki roditelj svojem djetetu već od najranije dobi pruža emocionalnu sigurnost, potiče ga i bodri te razvija njegove radne navike. Kada njihovo dijete krene u školu, svaki roditelj postaje sudionik odgojno – obrazovnog procesa.

2. Kurikulum

Odgoj i obrazovanje u školi se ostvaruje na temelju tri dokumenta, a to su: nacionalni kurikulum, nastavni plan i program te školski kurikulum. „Školski kurikulum utvrđuje dugoročni i kratkoročni plan i program škole s izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima, a donosi se na temelju nacionalnog kurikulumu i nastavnog plana i programa“ (Sekulić Erić, 2022, str. 133).

Prema Rosandiću (2013), kurikulum obuhvaća sadržaj obrazovanja, pa se, na neki način, poistovjećuje s nastavnim planom i programom. „U teoriji kurikulumu spominju se različite vrste kurikulumu: Milan Matijević i Diana Radovanović u knjizi *Nastava usmjerena na učenika* (2011) navode ove vrste kurikulumu:

- nastavni kurikulum
- skriveni kurikulum
- školski kurikulum
- kurikulum usmjeren na dijete
- otvoreni kurikulum

- zatvoreni kurikulum
- spiralni kurikulum“ (Rosandić, 2013, str. 55).

2.1. Školski kurikulum

„Školski kurikulum objavljuje se na početku školske godine kako bi se s njim pravovremeno upoznali učenici, roditelji, obrazovne institucije koje provode obrazovnu politiku, lokalna zajednica i šira društvena i kulturna javnost“ (Rosandić, 2013, str. 83). Tim se dokumentom utvrđuje kratkoročni i dugoročni plan i program rada škole s njezinim izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima. Školski kurikulum donosi se na temelju nastavnog plana i programa te nacionalnog kurikuluma (Sekulić Erić, 2022). Školski odbor dužan ga je, na prijedlog učiteljskog vijeća, ustanoviti do 15. rujna tekuće školske godine. „Školski kurikulum mora biti dostupan svakom roditelju i učeniku u pisanom obliku. Smatra se da je školski kurikulum dostupan svakom roditelju i učeniku u pisanom obliku, ako je objavljen na mrežnim stranicama škole“ (Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, 2020). Njime se utvrđuje:

- strategija razvoja škole
- aktivnost, program i/ili projekt
- ciljevi aktivnosti, programa i/ili projekta
- namjena aktivnosti, programa i/ili projekta
- nositelji aktivnosti, programa i/ili projekta i njihova odgovornost
- način realizacije aktivnosti, programa i/ili projekta
- vremenik aktivnosti, programa i/ili projekta
- okvirni troškovnik aktivnosti, programa i/ili projekta
- način njegova praćenja (Sekulić Erić, 2022, str. 134)

2.2. Nastavni kurikulum

„Nacionalni okvirni kurikulum definiran je kao temeljni dokument koji na nacionalnoj razini donosi vrijednosti, opće ciljeve i načela odgoja i obrazovanja, koncepciju učenja i poučavanja, određuje odgojno–obrazovna postignuća na određenim stupnjevima učenikova razvoja, odnosno postignuća za odgojno–obrazovne cikluse i odgojno–obrazovna područja, utvrđuje načine i kriterije vrjednovanja i ocjenjivanja“ (Rosandić, 2013, str. 44).

2.2.1. Nastavni plan i program

„Nastavnim planom i programom utvrđeni su tjedni i godišnji broj nastavnih sati za obvezne i izborne nastavne predmete, međupredmetne i/ili interdisciplinarne sadržaje i/ili module, njihov raspored po razredima, tjedni broj nastavnih sati, godišnji broj sati te ciljeve, zadaće i sadržaji svakog nastavnog predmeta“ (Sekulić Erić, 2022, str. 131).

3. Matična škola

Prema *Državnom pedagoškom standardu osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja* škola se definira kao odgojno–obrazovna institucija u kojoj se obavlja službeni odgoj i obrazovanje. Škola kao odgojno–obrazovna institucija dijeli se na matičnu i (nije nužno) područnu školu. Osnovna (matična) škola je „odgojno-obrazovna ustanova u kojoj se provodi odgoj i obrazovanje, a ima najmanje po jedan razredni odjel od I. do VIII. razreda“ (Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja škola, 2008).

3.1. Organizacija nastave u matičnoj školi

„Nastava se izvodi, ovisno o nastavnom predmetu, u redovitom, posebnom i kombiniranom razrednom odjelu, ili u odgojno-obrazovnim skupinama“ (Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja škola, 2008). Razredni odjel u matičnoj školi čini skupina učenika približne životne, obrazovne i emotivne dobi. Nastava u matičnoj školi izvodi se u osam razrednih odjela, odnosno četiri odjela u razrednoj nastavi. Svaki razred ima najmanje jedan razredni odjel, što naravno ovisi o broju djece koja su upisana u školu. Ovisno o broju razrednih odjela i djece ovisi i organizacija izvođenja nastave. Ukoliko je prostor škole nešto manji, nastava se odvija u dvije smjene. „Smjena – organizacija dnevnog rasporeda nastave u dva ili tri vremenska termina s ciljem osiguravanja održavanja nastave za sve učenike s pripadajućega upisnog područja“ (Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja škola, 2008).

3.2. Formiranje redovitih razrednih odjela

„Razredni odjel se sastavlja od učenika koji pohađaju nastavu prema istom programu obrazovanja, a odluku o broju učenika u razrednom odjelu na početku svake školske godine donosi ministar nadležan za obrazovanje u skladu s pedagoškim standardima“ (Priručnik za polaganje stručnog ispita, str. 189). *Pravilnik o broju učenika u redovitim i kombiniranim razrednim odjelima i odgojno – obrazovnih skupina u osnovnoj školi* definira razliku u broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu. Redoviti razredni odjel čine učenici istog razreda te se u njemu izvodi nastava prema redovitom ili posebnom nastavnom programu.

U takvom razrednom odjelu najmanji broj učenika je 14, dok je najveći 28. U redoviti razredni odjel maksimalan broj učenika s teškoćama koji mogu biti uključeni u njega je 3. Takav program obrazovanja definiran je na sljedeći način:

- odjel s jednim učenikom s teškoćama može imati najviše 26 učenika
- odjel s dva učenika s teškoćama može imati najviše 23 učenika
- odjel s tri učenika s teškoćama može imati najviše 20 učenika

4. Područna škola

Područne škole uglavnom se nalaze u manjim seoskim naseljima gdje se, povezano s time, nalazi i manji broj djece koji polazi osnovnu školu. „Područna škola – odgojno-obrazovna podružnica škole, smještena izvan sjedišta matične škole, a s kojom je programski i kadrovski povezana. Ustrojava se ukoliko upisnom kvotom osigurava broj učenika za najmanje po jedan razredni odjel od I. do IV., odnosno od V. do VIII. razreda te ukoliko ispunjava Standard za obavljanje djelatnosti“ (Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja škola, 2008). Svaka od njih vezana je uz jednu matičnu školu te s kojom čini jednu „centralnu školu“. „Centralna škola jest osnovna škola koja osim matične ima jednu područnu ili više njih“ (Bognar, 1982, str. 6). Kao što je već prije navedeno, jedno od glavnih obilježja svake područne škole je manji broj djece koji je polazi. Sukladno tome, nastava se u područnim školama najčešće provodi u kombiniranim razrednim odjelima.

Kako navode Lučić i Matijević (2004), broj djece u manjim seoskim sredinama, otocima i planinskim predjelima neprekidno se smanjuje. To je razlog sve većeg smanjenja broja redovitih, a sve većeg povećanja kombiniranih razrednih odjela u školama.

4.1. Organizacija nastave u područnoj školi

Nastava u područnoj školi, s obzirom na materijalne uvjete, izvodi u jednoj smjeni i u kombiniranim razrednim odjelima. „Kombinirani razredni odjel – skupina učenika sastavljena iz dva, tri ili četiri razreda uobičajena u školama s malim brojem učenika“ (Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja škola, 2008). Ovisno o metodičkoj organizaciji sata te dobi učenika, učitelj mijenja nastavne oblike rada. Kod učenika mlađe životne dobi potrebna je češća izmjena nastavnih oblika kako bi se zadržala njihova koncentracija te kako se ne bi osjećali zapostavljeno (Lučić i Matijević, 2004).

Lučić i Matijević (2004) navode kako je kod organiziranja i planiranja nastavnog sata u kombiniranim razrednim odjelima potrebno uzeti u obzir nekoliko važnih čimbenika. To su:

broj razreda koji čine kombinirano razredno odjeljenje, dob učenika, nastavni sadržaj, vrstu sata, metode rada, izvore znanja te količinu izmjene posredne i neposredne nastave. Uz to, veliku važnost imaju i nastavna sredstva i nastavne metode. Njih je potrebno čim više izmjenjivati kako bi motivacija učenika u razredu bila što veća.

Prema Bognaru (1982) postoji nekoliko važnih uputa koje omogućuju lakšu organizaciju nastavnog sata u kombiniranim razrednim odjeljenjima:

- „Na jednom velikom nastavnom satu u kombiniranom odjeljenju trebalo bi po pravilu obrađivati samo jednu nastavnu jedinicu. Dakle, samo u jednom razredu obrađuje se novo gradivo, a u ostalima se ponavlja, vježba ili provjerava.
- Etape direktne i indirektna nastave moraju biti funkcionalno povezane. One se u kombiniranom odjeljenju neprekidno izmjenjuju, moraju jedna drugu ili pripremati ili nastavljati i tako osigurati realizaciju odgojno-obrazovnih zadataka nastavnog sata.
- Svaki prethodni samostalni rad učenika prije prijelaza na direktnu nastavu treba na određen način provjeriti, odnosno prokomentirati i na njega nastaviti daljnji rad.
- Po pravilu treba više direktno raditi s razredom koji obrađuje novo gradivo i s mlađim učenicima.
- Što su učenici mlađi, etape su njihova samostalnog rada kraće, a direktna i indirektna nastava izmjenjuju se češće. Što su učenici stariji mogu dulje raditi samostalno i etape sata mogu trajati duže.
- Etape direktne nastave u jednom razredu i istodobno indirektna nastave u ostalim razredima moraju biti međusobno vremenski usklađene“ (Bognar, 1982, str. 40).

4.2. Formiranje kombiniranih razrednih odjela

„Kombinirani razredni odjel je razredni odjel sastavljen od učenika dvaju ili više razreda u kojem se izvodi nastava prema redovitom ili posebnom nastavnom programu“ (Pravilnik o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno–obrazovnoj skupini u osnovnoj školi (NN 124/2009)).

Do formiranja kombiniranog razrednog odjela dolazi u slučaju kada broj upisane djece nije dovoljan za upis redovitog razrednog odjela. Kombinacije mogu biti na različite načine. Najčešća je kombinacija od dvaju ili triju razreda, a ponekad je moguće spajanje svih četiri razrednih odjeljenja. Prema Lučić i Matijević (2004) dva najčešća kriterija prema kojima se formiraju kombinirani razredni odjeli su dob i broj učenika. Prema kriteriju „dob učenika“ , najbolja kombinacija učenika je prvi i drugi, te treći i četvrti razred. Postoje broji razlozi zašto

je to tako. Prvi razlog je lakše organiziranje zajedničkog nastavnog procesa. Učenici slušaju i bliski nastavni program, što paralelno za sobom dovodi do lakše organizacije samog nastavnog procesa. Drugi razlog je „zajedničko planiranje i ostvarivanje odgojno – obrazovne djelatnosti te podjednako predznanje, podjednako razvijanje sposobnosti i zanimanje učenika bliske starosne dobi“ (Lučić i Matijević, 2004, str. 19). Kriterij broja učenika sve je češći kod organiziranja kombiniranog razrednog odjela. Upravo iz tog razloga, osim kombinacija prvog i drugog te trećeg i četvrtog razreda, dolazi i do tzv. daljnjih kombinacija koje se formiraju na način da su prvi i četvrti razred zajedno, te drugi i treći. Međutim, praksa je potvrdila kako te kombinacije nisu baš najbolje zbog toga što iza sebe nose prevelike razlike u nastavnom programu što iziskuje veću angažiranost učiteljice u cijelom nastavnom procesu (Lučić i Matijević, 2004).

Kombinirani razredni odjeli temelje se na sljedećim odrednicama:

- „kombinirani razredni odjel sastavljen od učenika dvaju razreda od I. do IV. razreda ima najviše 16 učenika
- kombinirani razredni odjel sastavljen od učenika triju razreda od I. do IV. razreda ima najviše 14 učenika
- kombinirani razredni odjel sastavljen od učenika četiri razreda od I. do IV. razreda ima najviše 12 učenika
- kombinirani razredni odjel iz stavka 1., 2., i 3. ovog članka ima najviše 10 učenika ako je u razredni odjel uključen jedan učenik s oštećenjem vida ili jedan učenik s oštećenjem sluha ili jedan učenik s motoričkim teškoćama ili jedan učenik s organski uvjetovanim poremećajima u ponašanju kojemu je utvrđen primjereni program školovanja
- broj učenika u razrednom odjelu iz stavka 1., 2., i 3. ovoga članka smanjuje se za 4 učenika za svakog učenika s ostalim teškoćama kojemu je utvrđen primjereni program školovanja
- ako neki od učenika iz stavka 4. i 5. ovoga članka ima osobnog pomoćnika ili pomoćnika u nastavi, broj učenika se smanjuje
- u kombinirani razredni odjel iz stavka 2. i 3. ovoga članka, ne mogu biti uključeni učenici s teškoćama, osim u slučaju kada to zahtijevaju prostorni, organizacijski i drugi opravdani razlozi
- kombinirani razredni odjel učenika djelomično integriranih u redovitu osnovnu školu, ima najviše 5 učenika i to dio nastave koji se provodi po posebnom nastavnom planu i programu“

(Pravilnik o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno obrazovnoj skupini u osnovnoj školi (NN 124/2009)).

4.3. Organizacija nastave u kombiniranim razrednim odjelima

Lučić i Matijević (2004) navode kako kod organizacije nastave u kombiniranom razrednom odjelu treba uzeti u obzir nekoliko bitnih stavki. To su: broj razreda koji čine kombinirano razredno odjeljenje, dob učenika, nastavni sadržaj, vrstu sata, metode rada, izvore znanja te količinu izmjene posredne i neposredne nastave. Uz sve to, u takvim razrednim odjeljenjima važna je i primjena različitih nastavnih sredstava kao i izmjena različitih nastavnih metoda kako bi se kod učenika postigla što veća motivacija za njegov rad.

S obzirom na to kako se kombinirani razredni odjeli provode u područnim školama gdje su materijalni uvjeti škole nešto slabiji, nastava se izvodi u jednoj smjeni. Zbog lakše organizacije nastavnog procesa, praksa je da učenici mlađih razreda dolaze jedan školski sat kasnije od učenika starijih razreda. Razlog tome je taj što se na taj način učitelju tog kombiniranog razreda omogućuje lakši neposredni rad s učenicima starije dobi koji imaju složeniji nastavni program te samim time i veću satnicu. Za vrijeme samostalnih aktivnosti starijih učenika, učitelj se lakše usredotoči i posveti mlađim učenicima koji su tek došli na nastavu (Lučić i Matijević, 2004).

Prema Bognaru (1982) postoji nekoliko važnih uputa koje omogućuju lakšu organizaciju nastavnog sata u kombiniranim razrednim odjeljenjima:

- „Na jednom velikom nastavnom satu u kombiniranom odjeljenju trebalo bi po pravilu obrađivati samo jednu nastavnu jedinicu. Dakle, samo u jednom razredu obrađuje se novo gradivo, a u ostalima se ponavlja, vježba ili provjerava.
- Etape direktne i indirektna nastave moraju biti funkcionalno povezane. One se u kombiniranom odjeljenju neprekidno izmjenjuju, moraju jedna drugu ili pripremati ili nastavljati i tako osigurati realizaciju odgojno-obrazovnih zadataka nastavnog sata.
- Svaki prethodni samostalni rad učenika prije prijelaza na direktnu nastavu treba na određen način provjeriti, odnosno prokomentirati i na njega nastaviti daljnji rad.
- Po pravilu treba više direktno raditi s razredom koji obrađuje novo gradivo i s mlađim učenicima.
- Što su učenici mlađi, etape su njihova samostalnog rada kraće, a direktna i indirektna nastava izmjenjuju se češće. Što su učenici stariji mogu dulje raditi samostalno i etape sata mogu trajati duže.

- Etape direktne nastave u jednom razredu i istodobno indirektna nastave u ostalim razredima moraju biti međusobno vremenski usklađene“ (Bognar, 1982, str. 40).

4.4. Uloga učitelja u kombiniranom razrednom odjelu

Učitelj u cijelom sustavu odgoja i obrazovanja ima neizmjerljivo veliku ulogu. Međutim, uspoređujemo li ga s ulogom u redovitom razrednom odjeljenju, u kombinaciji je daleko veća. Lučić i Matijević (2004) navode kako učitelj u kombiniranom razrednom odjelu kroz cijeli odgojno – obrazovni proces obilazi učenike, pomaže im, objašnjava, razgovara, kontrolira te po završetku neposredne nastave s jednim razredom kreće u neposredni rad s drugim razredom. To od učitelja zahtjeva izrazito veliku stručnost i spretnost u pogledu organizacije vremena, prostora, nastavnih izvora i pomagala kao i sastavljanja rasporeda nastavnih predmeta i odabiranja adekvatnih oblika rada. Takav rad učitelja od njega zahtjeva potpunu predanost i zaokupljenost poslom što na kraju dovodi do psihičkog opterećenja.

4.5. Posebnosti planiranja nastavnog procesa u kombiniranom razrednom odjelu

„U područnoj se školi uglavnom izvodi nastava od prvog do četvrtog razreda, tzv. razredna nastava, u čistim i u kombiniranim odjeljenjima, što ovisi o broju učenika“ (Bognar, 1982, str. 23). Prilikom planiranja nastavnog procesa u kombiniranom razrednom odjelu važno je dobro i promišljeno organizirati zajedničke aktivnosti kod učenika. Te se aktivnosti najčešće i najlakše provode u uvodnom ili završnom dijelu nastavnog sata. Prema Bognaru (1982), nastavni sat u kombiniranom razrednom odjeljenju s dva razreda ima dva istodobna različita nastavna procesa i svaki od njih ima svoje nastavne etape, metodu strukturu te se odvija po posebnoj zakonitosti. Sve te čimbenike u tom cijelom procesu povezuje rad nastavnika i upravo je po tome rad u kombiniranim razrednim odjeljenjima specifičan što nastavu u dva ili više razreda izvodi jedan nastavnik.

Posebnost planiranja nastavnog procesa u kombiniranom razrednom odjelu leži u tome što se pažnja mora obratiti na korištenje više različitih metodičkih oblika rada u razredu (frontalni, individualni, grupni te rad u paru). Na taj način učitelj priprema, izvodi te na kraju i vrednuje učenikove rezultate. Jedan od najlakših i najčešće korištenih metodičkih oblika rada u razredu je frontalni. Razlog tome je lakši prelazak iz razreda u razred te iz jednog zadatka na drugi. Također, uz metodičke oblike rada potrebno je pažnju posvetiti i na dužinu izlaganja nastavnog sadržaja te vrijeme rješavanja zadataka u oba razreda. Uz frontalni, koristi se i individualni oblik rada. Prema De Zanu (2001) individualni rad učenicima nudi mogućnost rada na različitim tekstovima i na taj način rade na čitanju, razmišljanju i zaključivanju. Najčešći

didaktički materijal koji se tu koristi su radni listići. On učenicima omogućava individualni rad te samostalno istraživanje njihovih okruženja.

Uz najčešći oblik, postoji i onaj koji se rijetko koristi u kombiniranom razrednom odjeljenju, a to je grupni rad. Razlog tome je mali broj učenika (Čudina Obradović i Brajković, 2009). „Iako je rad u grupama ili skupinama povoljniji za učenike, u kombiniranim razrednim odjelima više se provodi rad u parovima“ (Bogdanić, 1981, str. 137-149).

Uz metodičke oblike rada, posebnost planiranja nastavnog procesa u kombiniranim razrednim odjelima je i u dnevnom ili tjednom planiranju provođenja aktivnosti. Različite aktivnosti poput igre, razgovora ili gledanja filma koje su povezane uz nastavne sadržaje koji će se obrađivati na nastavnom procesu. Cilj ovakvog planiranja je stvaranje ugodne atmosfere u razredu te upoznavanje s temom dana ili tjedna koji je pred njima (Lučić i Matijević, 2004).

5. Prednosti i nedostaci rada u redovitim i kombiniranim razrednim odjelima

Rad s djecom u redovitom i rad s djecom u kombiniranom razrednom odjelu ima svojih prednosti i nedostataka. Budući da se nekako za vrijeme visokog školovanja svakog učitelja za njegovo zvanje učenje više bazira na rad u redovitim razrednim odjelima, u daljnjem odlomku više će biti riječi o prednostima i nedostacima rada u kombiniranom razrednom odjelu.

Lučić i Matijević (2004) navode kako će se u budućnosti broj malih škola s kombiniranim odjelima povećavati te da se učitelji moraju upoznati s glavnim prednostima i nedostacima koje pružaju ovakva razredna odjeljenja.

Kombinirani razredni odjel unutar sebe krije cijeli niz posebnosti rada s djecom. Prije svega, tu je dnevno ili tjedno planiranje aktivnosti. Sve te aktivnosti učitelj mora dobro isplanirati s ciljem stvaranja ugodne atmosfere s učenicima za njihov daljnji zajednički rad. Kroz aktivnost učitelj upoznaje učenike s njihovom temom s kojom će se baviti taj dan ili naredni tjedan. Također, uz planiranje aktivnosti tu je i izmjena posredne i neposredne nastave u svim nastavnim predmetima za vrijeme odgojno – obrazovnog procesa. Tako se, najčešće, uvodna i završna aktivnost sata organizira na način da su učenici jednog i drugog razreda zajedno uključeni u nju. To može biti razgovor, igra ili nešto slično. Kod najave zadatka učenicima, najprije se krene s najmlađima. Razlog tome je taj što je njima potrebno više vremena kako bi se motivirali i pripremili za daljnji rad. Ukoliko se obrađuju teme sličnog sadržaja u oba razreda, zadatci se provode istodobno ali na drugačijim razinama, a to ovisi o

dobi učenika. Također, kod takvih zadataka, stariji učenici tada najčešće dobivaju dodatne zadatke u obliku pisanih vježbi (Lučić i Matijević, 2004).

Neke od prednosti kombiniranih razrednih odjela su, prije svega, emocionalna povezanost i empatija među djecom. Kako su kombinirani razredni odjeli najčešće formirani u malim sredinama gdje se djeca puno više druže nego li u nekom većem gradu, njihova je emocionalna povezanost puno jača. To je prijateljstvo itekako vidljivo u njihovom odnosu u razredu. Kako se nastava u kombiniranom razrednom odjelu temelji na samostalnosti učenika, njihovo je međusobno pomaganje itekako vidljivo. Učenici u kombiniranim razrednim odjelima puno više međusobno pričaju, raspravljaju, iznose svoje svjetonazore te preuzimaju odgovornost. Međusobno razvijaju plemenite odnose i osjećaj uzajamne povezanosti od prvog dana svog školovanja (Lučić i Matijević, 2004).

Prema Lučić i Matijević (2004) učenici kombiniranih razrednih odjela različitih razreda lakše se povezuju u skupine i na taj način se lakše snalaze u aktivnostima u kojima ne sudjeluje učitelj. Također, kombinirani razredni odjeli omogućuju učenicima lakše navikavanje na samostalne djelatnosti poput: učenja, promatranja, rješavanja problema te izvođenje zaključaka. Iz tog razloga, učenici kombiniranih razrednih odjela smatraju se samostalnijima za učenje od učenika koji pohađaju redovita razredna odjeljenja. Jedna od možda najboljih prednosti u pogledu učenja u kombiniranim razrednim odjelima je višekratno ponavljanje ili slušanje istog nastavnog sadržaja. Mlađi učenici za vrijeme nastavnog procesa istovremeno slušaju nastavni sadržaj koji je namijenjen starijim učenicima u razredu. Dok, s druge strane, stariji učenici svjesno ili nesvjesno ponavljaju već naučen nastavni sadržaj koji je sada namijenjen mlađima od njih. Učenici starijih razreda na taj način nesvjesno utječu na mlađe, a „takvu međusobnu komunikaciju dvaju kombiniranih razreda treba poticati, pazeći pritom da ne bude na štetu učenika bilo kojeg razreda (Markovac, 2001, str. 105).

U nizu prednosti rada u kombiniranim razrednim odjelima, postoje i određeni nedostaci. Jedan od glavnih nedostataka u kombinaciji je češće korištenje posredne nastave, a zanemarivanje neposredne kada je riječ o kombinaciji triju ili četiriju razrednih odjela. Ako su u kombinaciju uključeni učenici najmlađe životne dobi, točnije prvi razred, tada se neposredni rad sa starijim učenicima smanjuje. Smanjenje neposredne nastave i povećanje posredne svakako je jedan od najvećih nedostataka rada u kombiniranim razrednim odjelima. Posredna nastava u odgojno – obrazovnom procesu smanjuje komunikaciju između učenika i učitelja, te je učenikovo govorno izražavanje smanjeno na minimum, što nikako nije dobro. To sa sobom povlači posljedicu neadekvatnog razvoja učenika. Također, još jedan bitni nedostatak takvih

odjeljenja je i manjak dinamičnosti nastave. Nemaju svi učenici jednaku mogućnost uključivanja u nastavni proces, komunikaciju i samostalno iznošenje vlastitih stavova (Lučić i Matijević, 2004).

6. Metodologija istraživanja

Nakon proučavanja relevantne literature koja se odnosi na područje interesa ovog rada doneseni su određeni zaključci o nastavi u redovitim i kombiniranim razrednim odjelima općenito, ali i na području na kojem se provelo kvalitativno istraživanje odgoja i obrazovanja u obliku polustrukturiranog intervjua. (Dubovicki i Topolovčan, 2020a, 2020b; Dubovicki i Topolovčan, 2021; Dubovicki i Velki, 2022; Hartas, 2015; Lodico, Spaulding i Voegtler, 2005; Matijević i Topolovčan, 2017; Mertens, 2010; Ridley, 2012; Scott i Usher, 2002; Topolovčan, 2016, 2017, 2020; Woods, 1986).

Metoda intervjua provedena je na uzorku od dvoje ispitanika koji se bave odgojem i obrazovanjem te rade u osnovnim školama. S obzirom na sadržaj dobivenih odgovora, oni su prikazani u obliku teksta u poglavlju *Istraživačka pitanja i problemi istraživanja*.

Metodom sinteze na kraju ovog rada objedinjene su sve teorijske tvrdnje i rezultati dobiveni metodom intervjua te je donesen zaključak na temu provedenog istraživanja.

6.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživačkog rada je kroz kvalitativno istraživanje prikazati mišljenja i stavove učiteljica razredne nastave o nastavi u redovitim i kombiniranim razrednim odjelima. Kroz kvalitativno istraživanje koje se provelo u obliku intervjua, cilj istraživanja bio je istražiti sljedeće:

- 1) Je li broj učenika u razrednom odjelu na školski uspjeh
- 2) Je li primarno obrazovanje djece u kombiniranim odjelima prednost ili nedostatak
- 3) Ostvaruju li učenici kombiniranih razrednih odjela teže ili lakše nova prijateljstva u novoj sredini
- 4) Uklapaju li se učenici kombiniranih razrednih odjela teže ili lakše u redovite razredne odjele u srednjoškolskom obrazovanju
- 5) Osjećaju li se učenici kombiniranih razrednih odjela odbačeno ili zakinuto u vidu pružanja mogućnosti stjecanja novih znanja
- 6) Je li tempo ostvarivanja odgojno–obrazovnih ishoda u redovitim razrednim odjelima brži ili sporiji

- 7) Prednosti i nedostaci rada u redovitom razrednom odjeljenju
- 8) Prednosti i nedostaci rada u kombiniranom razrednom odjeljenju

6.2. Sudionici istraživanja

6.2.1. Sudionica 1

Rođena 1989. godine, 34 godine. Završila Učiteljski fakultet – Odsjek u Čakovcu, 7 godina radnog iskustva u obrazovanju.

Radno iskustvo:

OŠ Izidora Poljaka Višnjica – učiteljica razredne nastave

OŠ Augusta Cesarca Krapina – radno mjesto učiteljice matematike

OŠ Izidora Poljaka Višnjica – radno mjesto učiteljice fizike i glazbene kulture

OŠ Izidora Poljaka Višnjica, Područna škola Julijane E. Drašković Cvetlin – učiteljica razredne nastave

6.2.2. Sudionica 2

Rođena 1982.godine, 41 godina. Završila Učiteljski fakultet u Čakovcu.

Radno iskustvo:

OŠ Josip Jedvaj Vrbno – učiteljica razredne nastave

OŠ Donja Šemnica – učiteljica razredne nastave

OŠ Ivana Kukuljevića Sakcinskog Ivanec – učiteljica razredne nastave

OŠ Izidora Poljaka Višnjica – učiteljica razredne nastave

7. Rezultati i rasprava

7.1. O školama

7.1.1. Povijest i osnivanje

Matična Osnovna škola „Izidora Poljaka Višnjica“ jedna je od najstarijih škola koja se nalazi u sjeverozapadnom djelu Varaždinske županije. Početak školstva u Višnjici seže još od utemeljenja Niže pučke škole 1839. godine, a prvi učitelji bili su orguljaši koji su podučavali dječake čitanju i pisanju. Kroz povijest promijenilo se puno toga, a škola kakva je danas formirala se 1. siječnja 1985. godine kada dolazi do organizacijskog i pedagoškog povezivanja Osnovne škole u Višnjici s Osnovnom školom u Cvetlinu koja danas čini njezin područni odjel.

Ime koje danas škola nosi dobila je još 1990. godine po svećeniku i pjesniku Izidoru Poljaku (Spomenica Osnovne škole Izidora Poljaka Višnjica).

Slika 1. Izidor Poljak (1883. – 1924.)

(Web izvor: <http://promise.hr/zasto-je-izidor-poljak-genijalni-hrvatski-pjesnik-jos-prekriven-zavjerom-sutnje/>)

Vrata nove osnovne škole koja djeluje i danas otvorena su 18. svibnja 2001. godine, a s dodatnim učeničkim prostorima i sportskom dvoranom dograđena je 2007. godine. Od tada se nastava u njoj odvija u jednoj (jutarnjoj) smjeni.

Slika 2. Osnovna škola Izidora Poljaka Višnjica

(Web izvor: <http://www.dvdvisnjica.hr/o-visnjici>)

7.1.2 Matična škola Izidora Poljaka Višnjica danas

U tekućoj školskoj godini (2022./2023.), Osnovna škola Višnjica te njezin područni odjel „Julijane E. Drašković“ u Cvetlinu sveukupno broji 139 učenika raspoređenih u 14 razrednih odjela. U matičnoj i područnoj školi zaposleno je 28 učitelja, pedagoginja, defektologinja, knjižničar, dvije kuharice, domar i pet spremačica (Godišnji plan i program rada škole za školsku godinu 2022./2023.). Prostor škole dobro je opremljen. Svaka učionica ima svu osnovnu informatičku opremu za izvođenje nastave. Također, učenici matične škole imaju na korištenje veliku sportsku dvoranu koja je opremljena svom potrebnom opremom za normalnu tjelesnu aktivnost učenika na satu tjelesne i zdravstvene kulture. Uz sportsku dvoranu, dvorištu škole nalaze se i veliko travnato i asfaltirano nogometno igralište te košarkaško igralište.

Uz redovnu nastavu, škola izvodi i dodatnu i dopunsku nastavu, razne izvannastavne aktivnosti te, već dugi niz godina, promiče i njeguje tradiciju svog kraja kroz rad u Učeničkoj zadruzi „Višnja“. Učenička zadruga osnovana je 1957. godine, a kroz godine njezine se rad gasio i palio, sve do 2001. godine kada dobiva svoje konačno ime koje još i danas nosi. Od te godine, „Višnja“ počinje sa svojim kontinuiranim i ozbiljnijim radom te počinje ostvarivati značajnije rezultate na različitim natjecanjima, gostovanjima i državnim smotrama.

7.1.3. Područna škola Julijane E. Drašković Cvetlin

Škola u Cvetlinu seže još od 1862. godine, a njezin prvi učitelj bio je Josip Hegji. Broj djece koji je pohađao ovu školu bilježi se od 1891./1892. godine kada se počinje pisati spomenica škole. Iz tih je podataka vidljivo kako je školske godine 1911./1912. bio najveći broj djece u cijelom razdoblju ove škole – njih 407. Međutim, zbog prostornog nedostatka škole, nisu svi učenici dobili mogućnost upisa u školu, već samo njih 152. Na početku djelovanja, škola se sastojala od šest godina obrazovanja. Međutim, od školske godine 1959./1960. ona postaje osmogodišnja škola koja djeluje još i danas. Škola kakva je još i danas svečano je otvorena 22. prosinca 1975. godine. 1. siječnja 1985. postaje područni odjel Osnovne škole Višnjica, a u svibnju 1992. godine dobiva naziv Osnovna škola Julijane E. Drašković Cvetlin – područni odjel.

(Web stranica škole http://os-ipoljaka-visnjica.skole.hr/p_julijane_e_dra_kovi_cvetlin,

Web stranica općine Bednja <https://www.bednja.hr/podrucna-skola-julijane-erdody-draskovic-cvetlin>)

Učenici koji trenutno pohađaju područnu školu podijeljeni su u osam razrednih odjela, s time da su učenici u razrednoj nastavi smješteni u kombinirane razredne odjele s po dva razreda zajedno (prvi i drugi, te treći i četvrti razred). Nastava se odvija u jednoj (jutarnjoj) smijeni. Prostor unutar škole relativno je dobro opremljen. Svake se godine nastoji barem malo uložiti u nju kako bi učenicima boravak u njoj bio što ljepši, ali i sigurniji. Jedan od najvećih nedostataka ove škole je što nema sportske dvorane. Učenici satove tjelesne i zdravstvene kulture održavaju u improviziranoj školskoj dvorani, koja je nekad prije bila učionica.

7.1.4. Teritorijalno – administrativna pripadnost

Matična škola u Višnjici i njezin područni odjel u Cvetlinu nemaju zajedničku teritorijalno – administrativnu pripadnost. Naime, matična Osnovna škola Izidora Poljaka Višnjica pripada Gradu Lepoglavi, dok je njezin područni odjel pod upravom općine Bednja. Navedena administrativna podjela škola otežava svakodnevni rad u njima i nehotice pravi razliku između učenika matične i područne škole. Primjerice, Grad i općina nemaju jednaka politička opredjeljenja kao i novčana sredstva namijenjena za poklone koje dobivaju djeca uoči blagdana Božića i/ili Svetog Nikole te općenitih nagrada za djecu u okviru nagrađivanja za ostvarene uspjehe na natjecanjima i ostvarenih učeničkih postignuća na kraju školske godine. Navedena podjela stvara problem i djelatnicima škola s obzirom na to da isti kolektiv radi u obje škole. Odgojno–obrazovna djelatnost odvija se u različitim radnim uvjetima u vidu opremljenosti škole. Primjerice, nastavne metode rada u matičnoj školi lakše se planiraju i izvode zbog toga što je opremljenost učionica i škole općenito puno bolja. Kod izvođenja nastavnog procesa u područnoj školi učitelji su primorani puno više toga prilagoditi izvođenju nastave jer je opremljenost slabija u odnosu na matičnu školu.

7.2. Istraživačka pitanja i problemi istraživanja

Prvo pitanje koje je postavljeno ispitanicima u intervjuu glasilo je: „Utječe li, po Vašem mišljenju, broj učenika u razredu na njihov školski uspjeh? Ako da, na koji način?“

Sudionica 1 odgovorila je:

Broj učenika ne utječe na školski uspjeh u razrednom odjelu. Učenici ako imaju dovoljno motivacije, stručnog i dobrog učitelja, njihov uspjeh ne ovisi o broju učenika u razredu. U praksi vidamo primjere gdje je više učenika u razredu, a postižu bolje rezultate, nego učenici koji su u razrednom odjelu s manje učenika. Njihov uspjeh puno više ovisi o njima, razrednom ozračju, učitelju, roditelju i sastavu razreda.

Sudionica 2 odgovorila je:

Moje osobno mišljenje je da broj učenika u razredu ne utječe na njihov školski uspjeh.

Na temelju dobivenih odgovora vidljivo je kako broj učenika u razredu ne utječe na njihov školski uspjeh. Puno važniji faktor uspjeha je motivacija za rad, razredno ozračje te stručnost učitelja.

Sljedeće pitanje glasilo je: „Smatrate li primarno obrazovanje djece u kombiniranim razrednim odjelima prednošću ili nedostatkom? Zašto?“

Sudionica 1 odgovorila je:

Primarno obrazovanje djece u kombiniranom razrednom odjelu smatram prednošću jer i sama radim u takvom razredu. Učenici se odmah u pripremnom razdoblju pripremaju na što veću samostalnost, nauče raditi uz pričanje drugog učenika ili učitelja, (nedostatak učeniku kojemu je potrebna potpuna tišina za koncentraciju), imaju pomoć starijih učenika, slušaju nastavni sadržaj drugog razreda koji je u kombinaciji, pokazuju interes za rad i uspjeh kojega vide kod drugih učenika, poprimaju obrasce ponašanja od starijih učenika, imaju podršku i razumijevanje učenika u razredu. Pripremaju se za svakodnevne životne situacije koje nisu idealne jer rad u kombinaciji je izazov i za učenike i učitelja.

Sudionica 2 odgovorila je:

Obrazovanje u kombiniranim razrednim odjelima ima svoje prednosti, ali i nedostatke. Prednost je što se djeca brzo osamostaljuju, nauče raditi i komunicirati i s drugim učenicima ne samo s vršnjacima. Nedostatak vidim u radu s učenicima kojima je za potpunu koncentraciju za rad potrebna tišina i mir.

Primarno obrazovanje djece u kombiniranim razrednim odjelima učenicima pruža brže učenje o samostalnosti, koncentraciji te međusobnom pomaganju i uvažavanju. Te prednosti nisu samo korisne u vrijeme primarnog obrazovanja, već i u ostatku života. Biti samostalan i koncentriran na rad važni su čimbenici za daljnji rad na samome sebi.

Treće pitanje bilo je usmjereno na stjecanje novih prijateljstva, a glasilo je: „Ostvaruju li, po Vašem mišljenju, učenici kombiniranih razrednih odjela teže ili lakše nova prijateljstva u novoj sredini? Zašto?“

Sudionica 1 na to je pitanje odgovorila:

Učenici ulaskom u kombinirani razredni odjel ulaze u novu sredinu gdje se upoznaju s učenicima starijeg razreda. Prema tome, smatram da ih je školovanje u kombiniranom razrednom odjelu pripremio na lakše sklapanje novih prijateljstava u novoj sredini.

Sudionica 2 odgovorila je:

Mišljenja sam da sklapaju brže nova prijateljstva u novoj sredini jer su od prvog razreda „stavljeni“ u takvu situaciju.

Socijalizacija djece i sklapanje novih prijateljstava nije jednostavan i lak zadatak za svako dijete. Kod nekih to može stvarati veliki stres i određenu vrstu nelagode. Na temelju dobivenih odgovora vidljivo je kako obrazovanje djece u kombiniranim razrednim odjelima olakšava i doprinosi ka lakšem stvaranju novih prijateljstava jer su oni naprosto „stavljeni i primorani“ na to već od samog početka svojeg primarnog obrazovanja.

Sljedeće pitanje bilo je usmjereno na prelazak učenika iz kombiniranih u redovite razredne odjele, a glasilo je: „Smatrate li da se učenici kombiniranih razrednih odjela teže ili lakše uklope u redovite razredne odjele u srednjoškolskom obrazovanju? Zašto?“

Sudionica 1 odgovorila je:

Učenici kombiniranih razrednih odjela se vrlo jednostavno uklope u redovite razredne odjele u srednjoškolskom obrazovanju. Njima je bilo puno teže uklopiti se među različite dobne skupne i kombinirani rad, nego u redovitom razrednom odjelu. Njihov sistem rada u kombinaciji „nosio“ je više tihog rada i samostalnog rada, u redovitom isto tako koristimo tihi rad i samostalni rad, samo u manjim količinama, opet ovisi o tipu sata. Učenici u kombiniranom razrednom odjelu možda imaju manje komunikacije između učenik – učitelj, ali dobrom pripremom za sat u kombiniranom razrednom odjelu se to može ispraviti, ili se planiraju satovi govornih vježbi.

Sudionica 2 odgovorila je:

Smatram da učenici kombiniranih razrednih odjela nemaju nikakvih problema s uklapanjem u redovite razredne odjele za vrijeme srednjoškolskog obrazovanja. Oni su naučeni na različite vrste prilagodbe, tako da im prelazak u redoviti razredni odjel za vrijeme srednjoškolskog obrazovanja ne stvara nikakvu „prepreku“.

Prema mišljenjima sudionika, prelazak učenika iz kombiniranih razrednih odjela za vrijeme njihovog primarnog obrazovanja u redovite razredne odjele u srednjoškolskom obrazovanju učenicima ne stvara nikakvu prepreku niti otežava njihovo daljnje obrazovanje. Učenici koji su svoje školovanje započeli u kombinaciji već su od samog početka naučeni na različite vrste prilagodbe, stoga im taj „prelazak“ ne nosi nikakav problem.

Peto pitanje glasilu je: „Mislite li da se učenici kombiniranih razrednih odjela osjećaju odbačeno ili zakinuto u vidu pružanja mogućnosti stjecanja novih znanja? Obrazložite svoj odgovor!“

Sudionica 1 odgovorila je:

Učenici u kombiniranom razrednim odjelima nemaju razloga imati osjećaj odbačenosti ili zakinutosti u vidu pružanja mogućnosti stjecanja novih znanja, jer smatram da to što se oni nalaze u takvom razredu ne utječe na mogućnost stjecanja novih znanja. Mlađi učenici u kombiniranom razrednom odjelu slušaju usput nastavni sadržaj koji će učiti, pa im je kasnije lakše usvojiti. Učenici dobiju sve potrebno u kombiniranom razrednom odjelu, a neko dodatno stjecanje znanja ovisi o učeniku.

Sudionica 2 odgovorila je:

Mišljenja sam da se učenici kombiniranih razrednih odjela ne osjećaju ni zakinuto ni odbačeno u stjecanju novih znanja. U kombiniranom razrednom odjelu stječu znanja bez problema što naravno i ovisi kompetentnosti i pripremi učitelja.

Mogućnosti stjecanje novih znanja u kombiniranim razrednim odjelima nisu nimalo manja. Dapače, kombinacija razreda, po tom pitanju, donosi i jednu malu prednost. Učenici mlađih razreda već unaprijed imaju mogućnost čuti nastavni sadržaj koji će učiti, dok učenici starijih razreda mogu još jedanput ponoviti naučeno.

Šesto pitanje bilo je usmjereno na ostvarivanje odgojno–obrazovnih ishoda, a glasilu je: „Smatrate li da je tempo ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda u redovitim razrednim odjelima brži ili sporiji? Zašto?“

Na ovo pitanje sudionica 1 odgovorila je:

Tempo ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda u redovitim razrednim odjelima ostvaruje se istim tempom, kao i u kombiniranim razrednim odjelima. Naravno, sve ovisi kakav sastav razreda imate i koliko očekujete od učenika, ali sam proces traje isto.

Sudionica 2 rekla je:

Tempo ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda ovisi o nastavnim jedinicama i težini nastavnog sadržaja koje se usvaja.

Po pitanju tempa ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda sudionici intervjuiranja iznijeli su različite stavove. Smatram kako su oba odgovora točna. Prije svega, tempo ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda ovisi o sastavu samog razrednog odjela, neovisno o tome radi li se o kombinaciji i redovitom razrednom odjelu. Također, veliku ulogu ima i vrsta nastavne jedinice koja se usvaja, tako da smatram kako su oba odgovora međusobno povezana i točna.

Posljednja pitanja postavljena u intervjuu bila su usmjerena na prednosti i nedostatke rada u redovitim i kombiniranim razrednim odjelima. Sedmo pitanje glasilu je: „Koji su, po Vašem mišljenju, prednosti rada u redovitom razrednom odjeljenju? Navedite barem tri!“

Sudionica 1 na ovo pitanje odgovorila je:

Prednosti rada u redovitom razrednom odjelu su rad s jednim razredom, lakša organizacija nastave, više govornog izražavanja, lakši rad s učenicima s teškoćama, lakša koncentracija učenika na nastavni sadržaj.

Sudionica 2 odgovorila je:

Neke od prednosti rada u redovitom razrednom odjelu su više vremena za rad, veća posvećenost učenicima koji su s teškoćama, veća posvećenost učenicima koji nemaju teškoća.

Prema dobivenim odgovorima sudionika, prednosti koje se ponavljaju u oba odgovora su više vremena za rad, što je rezultat rada samo s jednim razredom te više vremena za rad s učenicima koji imaju teškoće u učenju. Smatram kako je također jedna velika prednost rada u redovitom razrednom odjeljenju veća posvećenost učitelja za rad te daleko lakša organizacija cijelog nastavnog procesa.

„Koji su, po Vašem mišljenju, nedostaci rada u redovitom razrednom odjeljenju? Navedite barem tri!“

Sudionica 1 odgovorila je:

Nedostaci rada u redovitom razrednom odjelu su veliki broj učenika, slabiji rezultati kod pisanih radova, nesamostalnost u radu učenika, mogućnost monotonije u nastavnom procesu i lošiji odnosi u razredu među učenicima.

Sudionica 2 odgovorila je:

Smatram da rad u redovitom razrednom odjelu nema nedostataka.

Na temelju dobivenih odgovora, kao najveći nedostatak rada u redovitom razrednom odjeljenju smatram da su lošiji odnosi među učenicima te mogućnost monotonije u radu.

Pretposljednje pitanje bilo je: „Koje su, po Vašem mišljenju, prednosti rada u kombiniranom razrednom odjeljenju? Navedite barem tri!“

Sudionica 1 na ovo pitanje odgovorila je:

Prednosti rada u kombiniranom razrednom odjeljenju su međusobna pomoć i suradnja među učenicima, socijalizacija učenika različitih dobnih skupina, bolji rezultati u pisanom radovima, ispreplitanje različitih nastavnih sadržaja koja učenici slušaju, sposobnost prihvatanja različitih metoda i uvjeta rada, razvijanje discipline u samostalnom radu i praćenje vlastitog razvitka.

Sudionica 2 rekla je:

Neke od prednosti kombiniranih razrednih odjeljenja su samostalnost učenika, brže razvijanje emocionalne inteligencije, brža socijalizacija učenika.

Na temelju dobivenih odgovora vidljivo je kako primarno obrazovanje djece u kombiniranim razrednim odjelima ima brojne prednosti. Od navedenih, neke od najvećih smatram da su međusobna pomoć i suradnja učenika te njihova samostalnost u radu.

Posljednje pitanje glasil je: „Koji su, po Vašem mišljenju, nedostaci rada u kombiniranom razrednom odjeljenju? Navedite barem tri!“

Sudionica 1 odgovorila je:

Nedostaci rada u kombiniranom razrednom odjeljenju su teža prilagodba u pripremnom razdoblju, teže postizanje koncentracije učenika kojima je potreban mir, teža organizacija nastavnog procesa, česta prilagodba i promjena metoda i uvjeta rada, niža razina govornog izražavanja.

Sudionica 2 odgovorila je:

Nedostaci rada u kombiniranom razrednom odjeljenju su veća priprema učitelja za nastavni proces, balansiranje između razreda, nedostatak vremena za obradu težih nastavnih jedinica.

Među dobivenim odgovorima, nedostatke rada u kombiniranim razrednim odjeljenjima koje bih izdvojila su teža organizacija nastavnog procesa, češće prilagodba i promjena metoda rada te balansiranje između dva ili više razreda.

7.3. Rasprava

Kroz metodu intervjua dobiveni su odgovori na postavljena pitanja vezana uz nastavu u redovitim i kombiniranim razrednim odjelima.

Što se tiče utjecaja broja učenika na njihov školski uspjeh, on nije presudan. Puno važniji čimbenik u konačnom školskom uspjehu je motivacija stručnog i dobrog učitelja. O tome govore Lučić i Matijević (2004) gdje navode kako rad u kombiniranom razrednom odjeljenju od učitelja iziskuje izrazito veliku stručnost i organiziranost. To je vidljivo u pogledu organiziranja vremena, prostora, nastavnih izvora i pomagala ali i u konačnici sastavljanja rasporeda sati. Uz školski uspjeh, u intervjuu se istraživalo i način pružanja mogućnosti stjecanja novih znanja učenika kombiniranih razrednih odjela. Kroz dobivene odgovore vidljivo je kako se učenici ne osjećaju, niti bi se trebali osjećati zakinuto po tom pitanju. Dapače, možemo reći kako su oni u maloj „prednosti“ po tome pitanju. Naime, u kombiniranom razrednom odjelu je učenicima pružana mogućnost višekratnog slušanja istog nastavnog sadržaja, dok učenici u redovitom razrednom odjeljenju nemaju tu mogućnost.

Primarno obrazovanje djece u kombiniranim razrednim odjelima za neke predstavlja jedan veliki nedostatak. U ovom istraživanju tražila su se mišljenja i o toj temi, te su sudionice rekle kako je stjecanje primarnog obrazovanja u kombinaciji više prednost nego nedostatak. Učenici kroz takav oblik obrazovanja uče i usvajaju brojne dobre vrline koje će im kasnije dobro doći u životu. Prije svega, uče biti samostalni, pomagati mlađima, ostati koncentrirani uz određenu buku u razredu te ono najvažnije, pripremaju se za svakodnevne situacije koje nisu uvijek idealne. Pripremaju se kako se najlakše i najbrže prilagoditi onome što se u tom trenutku dešava, jer nastava u kombiniranom razrednom odjeljenju puna je takvih „neizvjesnih“ trenutaka.

Upravo taj rad u kombinaciji koji djecu uči o samostalnosti i prilagodljivosti, vidljiv je već kod njihovog srednjoškolskog obrazovanja. Tada se ti učenici moraju uklopiti u novu sredinu, u nove redovite razredne odjele. Ta im prilagodba ne stvara nikakvu nelagodu, opterećenje ili stres. Oni se lako uklapaju u nove sredine, ne vidi se nikakva zakinutost po tom pitanju te vrlo lako sklapaju nova prijateljstva u novoj sredini.

Što se tiče tempa ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda u kombiniranim razrednim odjelima, na temelju dobivenih odgovora može se reći sljedeće. Velike razlike u kombinaciji i redovitom razrednom odjeljenju nema. O njemu uvelike ovisi sam sastav razreda, broj učenika ali i nastavna jedinica koja se obrađuje.

U pogledu istraživanja prednosti i nedostataka rada u kombiniranim razrednim odjelima, u odnosu na redovite razredne odjele, teorija i odgovori ispitanika se poklapaju. Neke od prednosti rada u kombiniranom razrednom odjeljenju, koje su ispitanici naveli su: međusobna pomoć i suradnja učenika, višekratno slušanje istog nastavnog sadržaja kao i prilagođavanje različitim metodama rada u razredu. Ti se odgovori poklapaju s teorijom koju iznose Markovac (2001) te Lučić i Matijević (2004). Također, oni navode i nekoliko nedostataka koje su iznijeli i ispitanici ovog istraživanja. Jedan od glavnih nedostataka rada u kombinaciji, koji navode Lučić i Matijević, a podudaraju se s odgovorima ispitanika je češće korištenje posredne, a manje neposredne nastave. Ispitanici također, između ostalog kao nedostatak navode čestu prilagodbu i promjenu metoda i uvjeta rada što je usko povezano s izmjenom posredne i neposredne nastave.

8. Zaključak

U sustavu odgoja i obrazovanja posljednjih se godina provode velike promjene koje sa sobom donose brojne novosti. Od učitelja se očekuje i traži da svojim kompetencijama čim bolje motivira učenike na njihov rad i zainteresiranost. Nastava je, u prvom planu, usmjerena na učenika.

U prošlosti broj djece u redovitim razrednim odjelima bio je znatno veći nego danas. Kombiniranih razrednih odjeljenja bilo je manje nego danas. Biti učitelj u današnje vrijeme na neki način je i izazov. Broj djece iz godine u godinu se smanjuje, što rezultira sve većim brojem kombiniranih razrednih odjela. Većina današnjih učitelja svoje primarno obrazovanje završila je u redovitim razrednim odjeljenjima, a za vrijeme visokoškolskog obrazovanja s radom u kombiniranom razrednom odjeljenju susrela se samo u teoriji. U većini stvari, pa tako i u ovoj, teorija se od prakse zna po mnogočemu razlikovati. Teorija se nauči, ali u praksi se puno toga izmijeni, iznenadi te dovede do situacija kada se sve što je unaprijed isplanirano mora izmijeniti. Upravo iz tog razloga, za brojne mlade učitelje solucija rada u kombinaciji, na prvu, ne zvuči baš primamljivo. Iako, za većinu njih, s obzirom na „problem“ broja djece u razredima, to je vrlo velika vjerojatnost na početku njihova rada ali i kasnije. Većina njih ima brojne predrasude vezane uz rad u njima. Osim učitelja, predrasude o kombiniranim razrednim odjelima imaju i roditelji. Provlače se tu brojna pitanja i nedoumice. Neke od njih ispitana su u ovom istraživanju te su dobiveni rezultati izneseni u kroz ovaj empirijski rad. Na temelju njih vidljivo je kako se nastava u redovitim razrednim odjelima znatno razlikuje od nastave u kombiniranim. Rad u svakome od njih ima sve prednosti i nedostatke, međutim kombinirani razredni odjel u primarnom obrazovanju ne nosi nikakva loša iskustva za učenika za njegovo daljnje školovanje i socijalizaciju.

Smatram kako su kombinirani razredni odjeli vjerojatna budućnost svakog budućeg učitelja. O njima se još uvijek premalo govori, te postoje brojne predrasude vezani uz rad te stjecanje primarnog znanja iz perspektive učenika u njemu. Adekvatnim educiranjem te pripremanjem učitelja za rad, učenici u njemu ništa ne gube u odnosu na učenike u redovitim razrednim odjeljenjima. Zaključno, uzastopno učenje i educiranje učitelja nužno je za pružanje kvalitetnog primarnog obrazovanja učenika. Neovisno o tome radi li se o redovitom ili kombiniranom razrednom odjelu.

9. Literatura

1. Bognar L. i Matijević M. (2005). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga
2. Bognar, L. i Matijević, M. (2002). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Bognar L. (1982). *Problemi suvremene nastave. Rad u područnoj školi*. Zagreb: Školska Knjiga
4. *Državni pedagoški standard osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*, (NN 63/2008).
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2129.html (6.svibnja 2023.)
5. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020a). Methodological and thematic trends: A Case study of two pedagogical journals in Croatia. U: A. Lipovec, J. Batič i E. Kranjec (Ur.), *New Horizons in Subject-Specific Education/Research Aspects of Subject-Specific Didactics* (str. 159-180). Maribor: University of Maribor, University Press.
6. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2020b). Through the looking glass: Methodological features of research of alternative schools. *Journal of Elementary Education*, 13(1), 55-71.
7. Dubovicki, S. i Topolovčan, T. (2021). Methodological approaches to the inclusion of students with disabilities. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 36(3-4), 148-165.
8. Dubovicki, S. i Velki, T. (2022). Methodological particularities in research on contemporary childhood in Croatia: A pedagogical–psychological perspective. *Journal of Elementary Education*, 15(1), 91-104.
9. DVD Višnjica. Dostupno na:
<http://www.dvdvisnjica.hr/o-visnjici> (29.4.2023.)
10. Godišnji plan i program rada Osnovne škole Izidora Poljaka Višnjica za školsku godinu 2022./2023. (3.svibnja 2023.)
http://os-ipoljaka-visnjica.skole.hr/dokumenti_skole/godnji_plan_i_program
11. Hartas, D. (Ur.). (2015). *Educational research and inquiry: Qualitative and quantitative approaches*. London: Bloomsbury Publishing.
12. Lodico, M. L., Spaulding, D. T. i Voegtler, K. H. (2005). *Methods in educational research. From theory to practice*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
13. Lučić, K. i Matijević, M. (2004). *Nastava u kombiniranim odjelima, priručnik za učiteljice i učitelje*. Zagreb: Školska knjiga.
14. Markovac, J. (2001). *Metodika početne nastave matematike*. Zagreb: Školska knjiga.

15. Matijević, M. i Radovanović, D. (2011). *Nastava usmjerena na učenika*. Zagreb: Školske novine.
16. Matijević, M. i Topolovčan, T. (2017). *Multimedijska didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
17. Mertens, D. M. (2010). *Research and evaluation in psychology and education. Integrating diversity with quantitative, qualitative, and mixed methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.
18. Nastavni plan i program za osnovnu školu (NN 102/2006)
19. Područna škola Juliane E. Drašković Cvetlin. Dostupno na: <https://www.bednja.hr/podrucna-skola-julijane-erdody-draskovic-cvetlin> (7.6.2023.)
20. Područna škola Juliane E. Drašković Cvetlin. Dostupno na: http://os-ipoljaka-visnjica.skole.hr/p_julijane_e_dra_kovi_cvetlin (7.6.2023.)
21. Pravilnik o broju učenika u redovitom i kombiniranom razrednom odjelu i odgojno obrazovnoj skupini u osnovnoj školi (NN 63/2008) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2129.html (29.travnja 2023.)
22. Promise.hr. Dostupno na: <http://promise.hr/zasto-je-izidor-poljak-genijalni-hrvatski-pjesnik-jos-prekriven-zavjerom-sutnje/> (29.4.2024.)
23. Ridley, D. (2012). *The literature review. A step-by-step guide for students*. Thousand Oaks, CA. Sage.
24. Rosandić, D.(2013.). *Obrazovni kurikulumi, standardi i kompetencij*. Zagreb: Ljevak.
25. Scott, D. i Usher, R. (Ur.). (2002). *Understanding educational research*. London i New York: Routledge.
26. Sekulić Erić, I. (2022.). *Priručnik za polaganje stručnog ispita pripravnika u osnovnim i srednjim školama*. Zagreb: Zadržna štampa
27. Spomenica Osnovne škole Izidora Poljaka Višnjica
28. Topolovčan, T. (2016). Art-based research of constructivist teaching. *Croatian Journal of Education*, 18(4), 1141-1172.
29. Topolovčan, T. (2017). Utemeljena teorija u istraživanjima odgoja i obrazovanja. S. Opić, B. Bognar i S. Ratković (Ur.), *Novi pristupi metodologiji istraživanja odgoja* (str. 129-149). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
30. Topolovčan, T. (2020). Certain dilemmas and opportunities to research the role of digital media in teaching and learning. U: A. Peko, M. Ivanuš Grmek i D. Delcheva (Ur.), *Dicactic Challenges III: Didactic Retrospective and Perspective Where/How do*

we go from here? (str. 376-388). Osijek: Fakultet za odgojne I obrazovne znanosti, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.

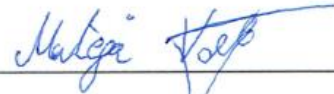
31. Woods, P. (1986). *Inside schools. Ethnography in educational research*. London i New York: Routledge
32. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi NN/87/08 (NN 151/2022). Preuzeto 18.travnja.2023.

10. Prilozi

Prilog 1. Suglasnost učiteljice

Suglasnost

Ja, Mateja Volf, učiteljica razredne nastave u Područnoj školi Julijane E. Drašković Cvetlin, suglasna sam da Nives Komes, studentica Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, odsjek Čakovec, javno iznosi moje osobne podatke i podatke vezane uz moje radno iskustvo u svom diplomskom radu.

(vlastoručni potpis)

Prilog 2. Suglasnost učiteljice

Suglasnost

Ja, Andrejka Hrenić, učiteljica razredne nastave u Osnovnoj školi Izidora Poljaka Višnjica, suglasna sam da Nives Komes, studentica Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, odsjek Čakovec, javno iznosi moje osobne podatke i podatke vezane uz moje radno iskustvo u svom diplomskom radu.

(vlastoručni potpis)

11. Životopis

Rođena sam 13. svibnja 1999. godine u Varaždinu. Osnovno obrazovanje stekla sam u Osnovnoj školi Izidora Poljaka Višnjica. Nakon Osnovne škole upisujem Srednju školu Ivanec u Ivancu, smjer opća gimnazija. Maturirala sam 2018. godine te kao redovni student iste godine upisujem Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek u Čakovcu, smjer razredna nastava, modul hrvatski jezik.

12. Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat diplomskog rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)